

Sosiaali- ja
terveysministeriö

Sairaaloiden ja päivystyksen kokonaisuuden ja erikoissairaanhoidon työnjaon uudistaminen

-

Toimintaympäristö on muuttunut – sairaaloiden verkostoa on syytä päivittää

- Ikääntyvien määrä kasvaa voimakkaasti ja toisaalta syntyvyys on ennätysellisen alhaista.
- Väestö ja työvoima on keskittynyt ja keskittyy edelleen suuriin kasvukeskuksiin.
- Terveystyön tekijöiden saatavuus on hankaloitunut lähes kaikissa ammattiryhmissä ja kaikissa palveluissa.
- Erityisosaajia ei riitä nykyiseen sairaaloiden palveluverkkoon ja päivystystoimintojen ylläpitoon.
- Taloudellinen tilanne pakottaa etsimään keinoja hillitä kustannusten kasvua
- HO – ”Säädetään kansallisesta sairaaloiden ja päivystysten kokonaisuudesta vuoden 2024 aikana ottaen huomioon pitkät etäisyydet ja kielelliset oikeudet”

Osaajien riittävyys, painopisteen muutos, alueellinen päätöksenteko

- Kansallisesti toimivan sairaalaverkon ylläpito on välttämätöntä. Sen vuoksi keskus- ja yliopistollisten sairaaloiden monierikoisalaisiin ympärivuorokautisiin päivystystoimintoihin on varmistettava riittävä henkilöstö ja osaaminen.
- Riittävä ja osaava henkilöstö ja sen tehokas käyttö eri palveluissa auttaa hillitsemään kustannusten kasvua.
- Sote-uudistuksen tavoitteiden mukaisesti painopistettä tulisi saada siirrettyä perustason palveluihin, mutta myös erikoissairaanhoidossa tarvitaan uudistuksia.
- Alueellinen päätöksenteko sairaaloista ja päivystyksistä on vaikeaa. Tämän vuoksi sairaalaverkosta on säädettävä lailla. Näin voidaan varmistaa kansallisesti ehjä kokonaisuus.

Pääosa sairaala- ja päivystysverkon linjauksista tehtiin jo kehysriihessä 16.4.2024, muun muassa seuraavasti:

- Jokaisella hyvinvointialueella säilyy keskus- tai yliopistollinen sairaala, jossa voidaan hoitaa synnytyksiä sekä tehdä kattavasti leikkaustoimintaa. SOTE-uudistuksen Uudenmaan erillISRatkaisun mukaisesti HUS-yhtymä päättää itse sairaaloidensa päivystystoimintojen järjestelyistä.
- Joidenkin yksiköiden ympärivuorokautisiin perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon päivystyksiin sekä niiden leikkaustoimintaan päätettiin tehdä muutoksia.
- Päiväkirurgisten ja lyhytjälkihoitoisten leikkausten sekä tiettyjen muiden toimenpiteiden hankinta päätettiin mahdollistaa myös sellaisissa sairaaloissa, joissa ei ole ympärivuorokautista leikkaussalivalmiutta.

Sosiaali- ja
terveysministeriö

Esitykseen tehtiin muutoksia lausuntovaiheen perusteella

Lausuntoaika oli 21.5.-1.7.2024 ja
ruotsinkielinen lausuntoaika 18.6.-11.8.2024.

Lausuntoja saatiin n. 140

Kouvolan yöaikainen päivystys säilyy, akuuttilääketieteen käsite poistuu

- Esitystä muutettiin siten, että lakiin kirjataan pysyvä mahdollisuus ylläpitää ympärivuorokautista perusterveydenhuollon päivystystä myös Kouvolassa.
  - Asukkaita n. 80 000, psykiatrinen sairaala, Karjalan prikaati)
  - Lainsäädäntö tulee kuitenkin edellyttämään joitakin muutoksia verrattuna Kouvolan Ratamokeskuksen nykyisen yöpäivystyksen toimintamalliin. Näistä kohta lisää.
- Kemin ja Savonlinnan sairaaloissa voi ylläpitää ympärivuorokautisen perusterveydenhuollon päivystystä tai vaihtoehtoisesti rajattua erikoissairaanhoidon päivystystä. (Akuuttilääketieteen käsite poistetaan. Siitä tarkennus hetken kuluttua).

Hoitojonojen purkamiseksi mahdollistetaan päiväkirurgisten tekonivelleikkausten toteuttamista ja hankintaa

Mikäli hoitotakuun toteutuminen vaarantuu, voidaan

- päiväkirurgiana toteutettavia polven ja lonkan primaareja tekonivelleikkauksia hankkia yksityiseltä palveluntuottajalta
- suorittaa näitä leikkauksia väliaikaisena toimintana Kemissä, Savonlinnassa, Oulaisissa, Salossa ja Valkeakoskella siirtymäkauden ajan

Lakien voimaantuloa aikaistetaan

- Päiväkirurgian ja lyhytjälkihoitoisen kirurgian, päiväkirurgisten tekonivelleikkausten sekä tiettyjen muiden toimenpiteiden hankinta yksityiseltä palveluntuottajalta sekä niiden toteuttaminen nimetyissä julkisissa sairaaloissa mahdollistetaan jo 1.1.2025 alkaen (ei siis vasta 1.3.2025 alkaen).
- Pääosa lakimuutoksista tulee voimaan 1.10.2025 alkaen (ei siis 1.1.2026 alkaen).
- lisäalassa ja Varkaudessa voi ylläpitää yöaikaista perusterveydenhuollon päivystystä 31.12.2025 saakka jo aiemmin myönnetyn poikkeusluvan takia.

Sosiaali- ja
terveysministeriö

Hallituksen esityksen keskeiset ehdotukset

Ympäri vuorokautinen perusterveydenhuollon päivystys

- Ympäri vuorokautista perusterveydenhuollon päivystystä saa ylläpitää Ivalossa, Kemissä, Kuusamossa, Kouvolaissa, Pietarsaaressa, Raaseporissa ja Savonlinnassa.
  - Kemissä ja Savonlinnassa saa ylläpitää vaihtoehtoisesti sellaista rajattua erikoissairaanhoidon päivystystä, joka tukee sairaalan ja sen erikoissairaanhoidon vuodeosastojen toimintaa ja alueen hoitoketjuja, mutta ei kuitenkaan ole monierikoisalaista ympäri vuorokautista päivystystä.
  - Edellytyksenä on, että palveluiden saavutettavuus edellyttää tällaisen päivystyksen ylläpitoa eikä väestön tarvitsemia kiireellisen hoidon palveluita voida riittävästi turvata ensihoitopalvelun ja muiden päivystysyksiköiden avulla
  - Pietarsaaressa ja Raaseporissa edellytyksenä on, että ylläpito tukee kielellisten oikeuksien toteutumista.

Ympäri vuorokautinen perusterveydenhuollon päivystys ja kiirevastaanotot

- Nykyisin säädetään mahdollisuudesta ylläpitää ympäri vuorokautista perusterveydenhuollon tai akuuttilääketieteen päivystystä
  - Lausuntopalautteen perusteella akuuttilääketieteen päivystyksen käsitteestä luovutaan
  - Tämän vuoksi erityisesti Kouvolan nykyisen Ratamokeskuksen päivystyksen toimintamallia on jonkin verran muutettava
- Nykyisestä STM:n poikkeuslupakäytöstä 24/7 päivystyksen ylläpidolle luovutaan.
- Perusterveydenhuollon yöpäivystystä (klo 22-07) ei voisi nykyisistä yksiköistä ylläpitää Jämsässä ja Raahessa 1.10.2025 lukien eikä Iisalmessa ja Varkaudessa 1.1.2026 lukien.
- Hyvinvointialueiden on järjestettävä ilta- ja viikonloppuaikaista kiirevastaanottoa, kun väestön palvelutarve ja palvelujen saavutettavuus sitä edellyttää.

Monierikoisalainen ympärivuorokautinen päivystys

- Jokaisella hyvinvointialueella on jatkossa yksi yliopistollinen sairaala tai keskussairaala
  - jossa on väestölle avointa ja sairaalan toiminnan varmistavaa monierikoisalaista ympärivuorokautista päivystystä ja jossa voi toteuttaa ympärivuorokautista leikkaussalivalmiutta edellyttävää kirurgista toimintaa ja voi hoitaa synnytyksiä muiden edellytysten täytyessä.
  - Monierikoisalainen päivystyksellä tarkoitetaan ympärivuorokautista päivystystä, jossa on monipuolisesti eri erikoisalojen väestölle avoin päivystys sekä samassa sairaalassa monipuoliset jatkohoitomahdollisuudet eri erikoisalojen vuodeosastoilla sekä teho- tai tehovalvontahoitoa.
- Kemissä, Savonlinnassa, Oulaisissa, Salossa ja Valkeakoskella voisi jatkossa toteuttaa päiväkirurgiaa ja lyhytjälkihoitoista kirurgiaa, vaikka niissä ei olisi monierikoisalaista ympärivuorokautista päivystystä
  - Synnytysten hoitoa ei olisi mahdollista jatkossa järjestää Länsi-Pohjan sairaalassa.

Monierikoisalainen ympärivuorokautinen päivystys

- Uudellamaalla HUS-yhtymä voisi päätöksensä perusteella ylläpitää tällaisia sairaaloita muillakin paikkakunnilla kuin vain Helsingissä.
- HUS-yhtymällä on nykyisin monierikoisalaista ympärivuorokautista päivystystä Helsingissä, Espoossa, Vantaalla, Lohjalla, Porvoossa ja Hyvinkäällä sijaitsevissa sairaaloissa
- Kaikissa sairaaloissa ja muissa terveydenhuollon toimintayksiköissä saisi edelleen ylläpitää kyseisen sairaalan tai terveydenhuollon toimintayksikön vuodeosastoilla jo olevien potilaiden potilasturvallisen hoidon kannalta tarpeellista ympärivuorokautista päivystystä.

Leikkaustoiminta ja muut anesthesiologista osaamista vaativat toimenpiteet (1/2)

- Lievennettäisiin nykyistä sääntelyä siitä, että leikkaustoiminta, joka edellyttää leikkaussaliolosuhteita ja anestesiaa, tulee kokonaisuudessaan koota niihin sairaaloihin, joissa on monierikoisalainen ympärivuorokautinen päivystys.
- Osaa leikkaussaliolosuhteita ja anestesiaa edellyttävästä päiväkirurgiasta ja lyhytjälkihoitoisesta eri erikoisalojen leikkaustoiminnasta voisi suorittaa myös tietyissä nimetyissä hyvinvointialueiden sairaaloissa
  - Kemissä, Oulaisissa, Salossa, Savonlinnassa ja Valkeakoskella sijaitsevat sairaalat
  - HUS-yhtymän sairaaloissa, vaikka niissä ei ole monierikoisalaista ympärivuorokautista päivystystä
- Lisäksi muussakin sairaalassa tai muussa terveydenhuollon toimintayksikössä voisi suorittaa sellaisia anesthesiologista osaamista edellyttäviä nukutusta tai puudutusta vaativia kevyitä toimenpiteitä, jotka voidaan potilasturvallisesti toteuttaa muuallakin kuin leikkaussalissa ja jotka edellyttävät vain lyhytaikaista potilaan jälkiseurantaa.
- Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin päiväkirurgisista ja lyhytjälkihoitoisista leikkauksista ja tietyistä muista toimenpiteistä.

Leikkaustoiminta ja muut anestesiologista osaamista vaativat toimenpiteet (2/2)

- Päiväkirurgiana toteutettavia polven ja lonkan primaareja tekonivelleikkauksia voisi **väliaikaisesti** suorittaa Kemissä, Savonlinnassa, Oulaisissa, Salossa ja Valkeakoskella sekä sellaisissakin HUS-yhtymän sairaaloissa, joissa ei ole 24/7 päivystystä
  - jos hoitoon pääsyn enimmäisaika (hoitotakuu) on vaarassa jäädä toteutumatta
  - eikä hyvinvointialue tai HUS-yhtymä pysty hankkimaan riittävästi näitä leikkauksia muilta hyvinvointialueilta.
  - mahdollisuus olisi voimassa siirtymäkauden ajan 30.6.2028 asti

Leikkausten ja muiden anestesialogista osaamista vaativien toimenpiteiden hankinta

- Päiväkirurgiaa ja lyhytjälkihoitoista eri erikoisalojen leikkaustoimintaa ja anestesiaa edellyttäviä kevyitä toimenpiteitä voisi hankkia yksityiseltä palveluntuottajalta.
- Yksityiseltä palveluntuottajalta saisi hankkia sellaisia lonkan ja polven primaareja tekonivelleikkauksia, jotka potilaskohtaisesti soveltuvat ja suunnitellaan tehtäväksi päiväkirurgisena toimenpiteenä, jos hoitotakuu on vaarassa jäädä toteutumatta.
- Ns. raskasta kirurgiaa saisi hankkia vain sellaiselta palveluntuottajalta, jonka sairaala on julkisen yliopistollisen sairaalan tai keskussairaalan välittömässä läheisyydessä ja jolla on kyseiseen sairaalaan erottamaton toiminnallinen yhteys
- Leikkaustoiminnan hankinnan periaatteista on sovittava yhteistyöalueen yhteistyösopimuksessa

Sosiaali- ja
terveysministeriö

Hallituksen esityksen vaikutusten arviointi

Vaikutusten arviointi on haasteellista

- Toimintaympäristö muuttuu ja elää jatkuvasti.
- Hyvinvointialueet toimeenpaneavat omia muutosohjelmiaan, millä on sekä toiminnallisia, henkilöstöresurssiin liittyviä että taloudellisia vaikutuksia.
  - Näitä on pyritty ottamaan valmistelussa huomioon kansallisena ilmiönä ja aluekohtaisissa arvioissa.
- Vaikutusten arvioinnissa on pyritty tukeutumaan saatavilla olevaan ja mahdollisimman ajantasaiseen tietopohjaan siten, että eri alueiden tiedot ja tehdyt analyysit olisivat keskenään vertailukelpoisia.
  - Kansallisista toiminnan ja talouden rekistereistä on ollut saatavissa kohtalaisesti vertailuun soveltuvaa tietopohjaa koko Suomesta.

Hallituksen esityksen valmistelun aikana alueet ovat tehneet omia päätöksiään

- Lapin aluevaltuusto on päättänyt 22.4.2024, että synnytykset ja tietty 24/7 esh-päivystys siirtyy Kemistä Rovaniemelle 1.1.2025. Pohjois-Suomen hallinto-oikeus on 13.7.2024 kieltänyt päätöksen täytäntöönpanon synnytysten hoidon osalta, kunnes asiasta tehdyt valitukset on käsitelty
- Lapin hyvinvointialueen aluehallitus on 28.8.2024 päättänyt, että synnytysten hoito keskeytetään Länsi-Pohjan sairaalassa 1.1.2025 alkaen väliaikaisesti.
- Hus-yhtymä ja Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue ovat sopineet, että valtaosa Raaseporin toiminnoista siirtyy Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen toiminnaksi. Raaseporin yöpäivystys lakkaa 2.9.2024.
- HUS-yhtymän yhtymähallitus 6.5.2024 ja uudelleen 17.6.2024 on päättänyt tehdä muutoksia Lohjan ja Porvoon sairaaloiden tiettyyn ympärivuorokautiseen päivystykseen ja leikkaustoimintaan muutoksia sekä Lohjan synnytystoimintaan.
- Pohjois-Pohjanmaan aluevaltuusto 17.6.2024 on päättänyt, että Raahen perusterveydenhuollon yöaikainen perusterveydenhuollon päivystys lakkaa vuoden 2025 alusta alkaen.
- Keski-Suomen hyvinvointialue on 13.8.2024 hakenut jatkopoikkeuslupaa Jämsän ympärivuorokautisen perusterveydenhuollon päivystyksen ylläpitämiseksi vain 31.8.2025 asti.

Vaikutusten arviointia eri näkökulmista saadun palautteen perusteella on päivitetty

- Taloudelliset vaikutukset
- Toiminnalliset vaikutukset
  - Kansallisesti ja myös alueellisesti
- Ihmisiin kohdistuvat vaikutukset
- Vaikutukset henkilöstöön
- Vaikutukset koulutusjärjestelmään

Hallituksen esityksen taloudelliset vaikutukset

- Hallituksen esityksellä arvioidaan saatavan muutosten vaikutukset yhteenlaskettuna valtiontalouteen 26,5 miljoonan euron vuosittainen säästö v. 2025 tasossa

Sosiaali- ja
terveysministeriö

Jatkovalmistelu ja aikataulu

Jatkovalmistelu ja aikataulu

- Hallituksen esityksen luonnos lähetetään lähipäivinä Lainsäädännön arviointineuvostoon.
- Arviointineuvoston lausunnon perusteella esitys vielä viimeistellään.
- Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle syys-lokakuun 2024 vaihteessa.